

postupovali metodicky. Našli na internete stránku s dotazníkom, vyplnili otázky a stránka vygenerovala, že im najbližšia strana registrovaná na Slovensku je strana nejakého talianskeho chlapíka, ktorá má v programových vyhláseniach všetelijaké proeurópske kecy. Tak do nej vstúpili. Pomerne rýchlo však odhalili, že je to takzvaná chlebičkova strana – základným zmyslom tej strany bolo, že sa ľudia občas stretli a jedli chlebičky. Tak z tej strany vystúpili. Ja som to celé bral ako komédiu, dokonca som ich podozrieval, že si zo mňa robia srandu. Dnes si to už nemyslím. Napriek tomu je to celkom dobrá sranda. Lenže smutná.

2017

1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019

ŠH: Tu sa nedá povedať nič iné, len že došlo k vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Potom boli veľké demonštrácie, vzniklo Za slušné Slovensko, milión na stole, odstúpenie Fica, Kaliňáka, Gašpara, začalo sa vyšetrovanie, ktoré dostal, našťastie, doktor Juhás. Ale tá vražda je zlomom roka.

Keď uniesli Kováča mladšieho, aj keď zabili Remiáša, bolo to v logike HZDS. Ale táto vražda mi chvíľu neprišla v logike nikoho. Stretával som sa aj s top ľuďmi zo Smeru a oni už neboli ako tí z HZDS. Neboli takí brutálni, necítil som strach, že ma dajú zbiť, nebodaj zabiť. To už neboli nevkusní Hofbauerovia. Odvtedy ale prešiel rok a pol, dozvedeli sme sa o tajných stretnutiach, plánoch a spojenectvách. A vidíme, že v skutočnosti vražda bola v logike veci. Keď vidím rozhovory medzi Kočnerom a Trnkou a rôznymi sudcami a prokurátormi, keď vidím tých dvoch vyšetrovateľov, ktorí vždy vychádzali v ústrety Kočnerovi, keď viem, že Kočner bol Ficov sused v Bonaparte, tak fakty hovoria, že vražda bola v logike veci. Jednotlivo to môžu byť náhody. Glváč sa pozná s Kočnerom a boli spolu na dovolenke? To môže byť náhoda. Trnka sa poznal s Kočnerom? Môže to byť náhoda. Kočner je sused Fica? Môže to byť náhoda. Že sa Kočner pozná s Jankovskou? Ďalšia možná náhoda. Na Slovensku sa naozaj takmer všetci poznajú. Ale keď to všetko dáme dokopy a keď k tomu pridáme, čo sme sa dozvedeli o ich komunikácii, tak to náhoda nijako nemôže byť.

V prvom momente som vraždu nespájal priamo s prostredím aktuálnej moci. Skôr som si vravel, že to bude spojené s drogovou mafiou alebo niečím podobným, čo tu síce pôsobí vinou nečinnosti či súčinnosti moci, ale nie je to priame. Mýlil som sa. Vražda je logickým dôsledkom doterajšieho spravovania tejto krajiny. Nebola to lokálna anomália, ale logický

dôsledok toho, že Kočner a podobní ľudia sa cítili beztrestní, mohli si všetko vybaviť vo vláde, na prokuratúre, na polícii, všade. Toto je ten unesený štát. My sme veľakrát aj Pod lampou hovorili o unesenom štáte, no nestretávalo sa to s porozumením. Väčšinová reakcia bola, že preháňame. Vražda však ukázala, že toto naozaj bol a stále je unesený štát. Preto krútim hlavou, keď počujem reči, že Slovensko je na tom v rámci V4 najlepšie. Babiš aj Kaczyński sú škvŕnami demokracie, ale keď sa pozriem na fakty, tak Slovensko je na tom spolu s Maďarskom najhoršie. Nevie, prečo si to nechceme priznať. Veď priznanie by znamenalo, že máme v sebe niečo zdravé, vieme pochopiť, v akom sme stave a to je jediná cesta k zmene.

MM: V momente, keď som sa dozvedel o vražde, sa mi vrátilo poznanie z osemdesiateho deviateho. Vedel som, že týmto dňom sa Slovensko definitívne zmenilo. Vedel som, že to isté si v tej chvíli myslí aspoň milión ľudí. A uvedomil som si, čo s nami, ale aj s Čechmi, urobí vražda. Až vražda nás vyburcuje. Nevie povedať, či je to dobré, alebo zlé, len konštatujem, že voči nám si môžu dovoliť takmer všetko, ale existuje hranica a tou hranicou je vražda. Keď sa pozriem na to, koľko je na svete vrážd, aj tých politických, tak sa mi zdá, že sme zvláštnym spôsobom precitliveli. Myslím, že to bude preto, že máme v skutočnosti veľmi nekrvavé dejiny. História síce preplávame často v celkom podradnej pozícii, ale bez zomierania. Na rozdiel od Poliakov, Maďarov a podobne. Ak je toto dôvodom našej zvýšenej citlivosti, tak nemáme byť veľmi na čo hrdí. Ale na druhej strane je v tom niečo silné. Môžete nám robiť skoro všetko, ale nie úplne všetko. Je to možno príliš romantická interpretácia, ale niečo také v tom cítim tiež.

ŠH: Ja mám neromantickú hypotézu. Má sa za to, že hlavnou hodnotou na Slovensku je prežiť. Pod Maďarmi, pod komunistami, pod Čechmi, vždy a všade hlavne prežiť. Aj kolaborovať, aj byť poddanský, len aby sme aj s rodinou prežili. No oni Jánovi a Martine prežiť nedovolili a až tým narazili. Samozrejme, je správne sa zastať človeka, ktorého oberajú o život. Ale prečo až toto treba?

MM: Námestia boli zaplnené už na protikorupčných pochodoch, čiže pred vraždou. To znamená, že ľuďom z námestí treba až vraždu, aby sa zobudili. Ale vražda zneistí aj tých hore, dokonca aj niektorých obyvateľov Bonaparte. Oni vedia, že tu už boli protikorupčné pochody, ale teraz cítia, že námestia sú oveľa rozhorčenejšie. Rozdiel nie je v tých, ktorí sú na námestiach, rozdiel je v tých, ktorí sa na námestia pozerajú. Vedia, že toto už fakt nemôžu brať na ľahkú váhu.

ŠH: Práve námestia spôsobili vnútornú zmenu, to bude historická zásluha mladých ľudí z iniciatívy Za slušné Slovensko. Tie námestia ukázali inú tvár Slovenska. Ich priebeh, ich obsah, špecifické spievanie hymny, jednotlivé výpovede, krásne dialógy s verejnosťou, umelci – to všetko bolo viac ako protest. To bol prejav naozaj pekného Slovenska. Slovenska so svedomím, odvahou, odhodlaním a vkusom. Po dvadsiatich deviatich rokoch sa Námestie SNP znovu zaplnilo a bola na ňom novembrová atmosféra, hoci väčšina z účastníkov November 1989 asi nezažila. Námestia prispeli rozhodujúcou mierou k tomu, že sa veci začali hýbať, že padali politici aj policajní funkcionári, čo viedlo až k vyšetreniu vraždy. A námestia boli aj dôkazom, že November 1989 sa napriek Mečiarovi,

Ficovi, ďalším kachličkárom a dlhému času nepodarilo pochovať. Tí mladí ľudia dokonca explicitne hovorili, že nadväzujú na November 1989. Nikto im nepovedal, aby to hovorili, sami sa vzťahli k roku, keď ešte nežili. Toto bolo jedna z najkrajších vecí, akú som zažil za posledných tridsať rokov. Ukázalo sa, že November, o ktorom v celej tejto knihe hovoríme, nie je zabudnutý. Ten oplúvaný a odkopávaný November je silnejší než celá táto zlovestná moc.